

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2025 ж. «24» маусым күніне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аймақтары бойынша жауын-шашындық генезисі
бар сел қаупінің күнделікті бюллетені №35**

(Бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 23 маусым сағат 20:00-ден 24 маусым сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 23.06.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Саханова А.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «24» маусымға

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіп бар аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар дақтары жатыр. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 3970 м биіктікте болды. Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,4 °С көтерілді, орташа түнгі ауа температурасы 1,8 °С түсті. Мұздықтардың орташа тәуліктік еруі мен биік таулы аймақта жауған жауын-шашындар өзендердегі су деңгейлерін біршама көтерді. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Қар жамылғысы 4000 метрге жуық және одан жоғары. Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,2 °С өсті, орташа түнгі 2,2 °С түсті. Мұздықтардың орташа тәуліктік еруі біршама жоғарылады. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 2,0 °С, орташа түнгі 0,5 °С. Мұздықтардың орташа тәуліктік еруі біршама жоғарылады. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жетісу алатауының батыс бөлігінде қар дақтары жатыр, солтүстік және оңтүстік бөліктерінде қар жамылғысы 4000 метрге жуық және одан жоғары. Орташа тәуліктік ауа температурасы солтүстік және батыс бөліктерінде 0,4 °С көтерілді, орташа түнгі солтүстік бөлігінде 1,8 °С көтерілсе, батыс бөлігінде 0,2 °С төмендеді. Мұздықтардың орташа тәуліктік еруі біршама жоғарылады. Кей уақыттарда өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Қар дақтары жатыр. Ауа температуралары төмендеді, орташа тәуліктік 1,1 °С, орташа түнгі 20,2 °С. Мұздықтардың орташа тәуліктік еруі біршама жоғарылады. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Қар дақтары жатыр. Орташа тәуліктік ауа температурасы 1,5 °С өсті, орташа түнгі ауа температурасы 1,1 °С түсті. Мұздықтардың орташа тәуліктік еруі біршама жоғарылады. Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 2,3 °С, орташа түнгі 3,2 °С. Кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Ауа температурасы жоғарылады, орташа тәуліктік 1,2 °С, орташа түнгі 0,9 °С. Жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз кей жерлерде бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Ауа температурасы жоғарылады, орташа тәуліктік ауа температурасы 2,4 °С, орташа түнгі 0,4 °С. Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Қазақстандық Алтайда ауа температурасы жоғарылады, солтүстік-батыс бөлігінде ауаның орташа тәуліктік температурасы 3,0 °С, түнгі орташа 0,2 °С, оңтүстік-шығыс бөлігінде орташа

		тәуліктік температурасы 2,6 °С, орташа түнгі 0,9 °С. жаңбыр (1-10 мм), найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (15-18 мм), күндіз кей жерлерде бұршақ. Қазақстанның Алтай тауларында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
--	--	--

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы 5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «24» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей уақытта екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 12-17 градус жылы.
Күнгей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-шығысқа ауысады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 23-28 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей уақыттарда өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 15-20 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температура-сы түнде 12-17, күндіз 28-33 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 28-33 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 22-27 градус жылы.
Өгем жотасы	Таңертең және күндіз өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 17-22, күндіз 27-32 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 22-27 градус жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 8, күндіз 22-27, кей жерлерде 12-17 градус жылы.
Тарбағатай	Жаңбыр (1-10 мм), найзағай, күндіз кей жерлерде бұршақ. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 16-21 градус жылы, күндіз 26-31 градус жылы, кей жерлерде қатты ыстық 35 градус.
Қазақстандық Алтай	жаңбыр (1-10 мм), найзағай, кей жерлерде қатты жаңбыр (15-18 мм), күндіз кей жерлерде бұршақ. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температу-расы түнде 18-23, кей жерлерде 12, күндіз 26-31, кей жерлерде 22 градус жылы.